

OMSORGSPLAN

for Christianshavns Skole

**Du kan ikke forhindre sorgens fugle i at flyve over dit hoved
- men du kan forhindre dem i at bygge rede i dit hår.**

(Kinesisk ordsprog)

Forord

Omsorgsplanen kræver ansvar fra hele personalegruppen, selv om det sagtens kan være den enkelte, der handler i den konkrete situation. Det er vigtigt, at vi samarbejder om børnenes sorgarbejde.

Forudsætningen for at kunne yde en god, aldersvarende hjælp til barnet/ børnene er, at den bygger på en fælles erkendelse af, at det er hele skolens ansvar at komme børn i sorg i møde. Det betyder også, at det er legalt åbent at erkende sin afmagt og at søge hjælp og støtte blandt kolleger, ledelse og andre ressourcepersoner.

Gensidig information mellem skole/fritidshjem/klub og hjem imellem er vigtig.

Nogle grundprincipper for at yde omsorg

- Du skal være sammen med den, som sørger, ikke løse hans/hendes problemer
- Du skal frem for alt lytte til, hvad den sørgende fortæller dig
- Du skal acceptere, at enhver sørger på sin egen måde - og at ingen sorg er rigtig eller forkert
- Du skal give børn mulighed for at deltage i sørgeprocessen
- Du skal ikke lade afvisning hindre dig i at gentage dit tilbud om hjælp
- Åbenhed omkring det skete er i alle tilfælde den bedste støtte for barnet
- Åben kommunikation vil i alle tilfælde være til barnets bedste

Sorg og krisereaktioner kan opstå i mange situationer:

- dødsfald i nær familie
- skilsmisse
- sygdom, langvarig eller kronisk
- skoleskift

Sorg er defineret som et objekttab

Sorg og krise er ord, der betegner de følelsesmæssige processer som opstår hos mennesker, der rammes af traumatiske begivenheder. Et traume betyder på græsk et sår, en læsion. På dansk bruger vi ordet, når vi taler om det sår i sjælen som forvoldes af fx dødsfald, skilsmisser, livstruende sygdom, voldtægt, mordforsøg, brand, fødsel af et handicappet barn og selv at blive handicappet.

Kriseteori

En krise er en tilstand hos et menneske, udløst af en ydre begivenhed, der af den pågældende fortolkes som tab eller trussel om tab af noget for personen fundamentalt.

Tilstanden er karakteriseret af tilstedeværelsen af voldsomme, ofte modstridende følelser, og en manglende evne til at bruge sin sædvanlige problemløsnings-evne.

Sorg er et voksent ansvar – vær ekstra opmærksom når:

- Barnet/ den unge undgår kontakt og ikke ønsker at være en del af et fællesskab
- Viser tegn på udpræget sårbarhed
- Trækker sig ind i sig selv og er vedvarende ked af det
- Frygter forandring og bliver angst for nye ting
- Bliver påfaldende stille
- Har problemer med at koncentrere sig i skolen
- Ændrer adfærd og væremåde
- Virker træt

Børn der oplever skilsmisse, alvorlig sygdom, eller lign.

Den eneste beskyttelse børnene har i disse situationer, er netop fællesskabet med de mennesker, der er omkring dem, og de har tårnhøje forventninger til os.

Når en lærer, eller pædagog har erfaret, at et barn har problemer, informeres de voksne, der primært har ansvaret for det.

Den lærer/pædagog, som barnet er mest knyttet til, kontakter hjemmet, for yderlig information, og for at tilbyde sit samarbejde omkring barnet.

Man orienterer sine kolleger om, hvad og hvor meget der skal siges til de øvrige børn.

Skolens sundhedsplejersker kan hjælpe og støtte omkring skilsmissebørns sorg. Kontakt sundhedsplejerskerne, hvis du har en fornemmelse af, at et barn har brug for mere hjælp end den omsorg, vi som professionelle kan yde.

I Børns Vilkår arbejdes der for en børnevenlig skilsmissekultur, hvor der ikke er fokus på forældres rettigheder, men på hvad der er bedst for børnene.

Har du brug for at tale med en neutral fagperson om, hvordan du hjælper et barn i skilsmisse, kan du henvende dig til Børns Vilkår på telefon 35 55 55 57.

Skilsmissebørn bør opfordres til at kontakte børnetelefonen.

Litteratur:

Bo, Karen Asta og Geel, Ingrid m.fl. **Se, det er mig i stormvejr.** Nyt juridisk forlag 2000

Boserup, Bente og Rabøl Hansen, Helle. **Samværsklemmen.** Gyldendal 2003

Madsen, Birgit. **Børn skriver til børn – om skilsmisse.** Kroghs forlag 20

Alvorlig sygdom

- Der holdes undervejs så tæt kontakt til hjemmet, som er relevant
- Man er åben og lydhør overfor børnenes behov for at tale om deres problemer
- Man er opmærksom på ændringer i barnets adfærd
- Udviser respekt for familiens integritet, vi fortæller dem om vores professionelle viden i relation til sorg og krise
- Følger familiens tempo i relation til information til de øvrige børn

I tilfælde af langvarig/alvorlig sygdom, skal man i samarbejde med sine kolleger aftale en handleplan for hvilken indsats, der skal foretages.

Man orienterer klassekammerater om det mest nødvendige. Men sådan, at de ikke i misforståelse eller angst trækker sig væk fra det berørte barn

Det er ikke sikkert, at det involverede barn, kan klare at høre de realistiske prognoser. Spørg hjemmet.

Hvordan hjælper vi bedst børnene til at mestre deres hverdag i skole og på fritidshjem/klub i forhold til deres sorg efter dødsfald?
Hvordan skal den akutte situation håndteres?

Når lynet slår ned i barndommen - når et barn mister - i nærmeste familie

Hjælp og støtte er vigtige forudsætninger, hvis et barn skal komme godt igennem tabet af den eller dem, det elsker. At stå alene tilbage som forælder er et stort ansvar, og det kan også være ensomt. Tabet indebærer nye livsvilkår for alle efterladte.

Sorg tager tid

Børns sorgproces er på mange måder længere og sejere end voksnes, fordi børn på hvert nyt udviklingstrin oplever og forstår tabet på en ny

måde. Børns evne til at bearbejde og forstå, hvad, deres tab kommer til at betyde for dem, afhænger blandt andet af deres alder og modenhed.

Børns sorg er på ingen måde noget forbigående, men derimod et livsvilkår, som vil følge dem resten af livet. Børn erkender løbende, hvilke muligheder de ikke har og ikke får. De vil gang på gang blive konfronteret med de "tabte" muligheder i deres omgivelser, når de ser andre børn og unge i samspil med forældre.

Voksnes ansvar

Børns sorg tager tid. Derfor er det så vigtigt, at alle voksne omkring barnet forstår, hvor vigtigt det er at være opmærksom på barnet, så det får tid til at sørge, bearbejde og forstå tabet, hver gang der opstår nye situationer, hvor den afdøde mors eller fars tilstedeværelse ville have haft betydning for barnet.

Også selv om man kan være tilbøjelig til at mene, at "når nu er der gået tre år, og så må barnet da være kommet sig over det".

Man kan ikke sætte tid på sorg!

I vores kultur er det en almindelig antagelse, at sorg er noget forbigående, noget der forsvinder efter et stykke tid. Men det er meget vigtigt, at vi anerkender, at børns sorg ikke er forbigående. Det er tværtimod et livsvilkår, der vil følge barnet resten af livet.

Sorg tager den tid, sorg skal tage og er et uundgåeligt livsvilkår, som vi alle vil møde på et tidspunkt i vores liv, og som vi alle skal lære at leve med. *(kilde: Børns vilkår)*

Klasselæreren eller den lærer eller pædagog, som har den bedste tilknytning til barnet.

Er iflg. skolens sorgplan forpligtet på at kontakte/informere;

- Elevens forældre – om hvordan skolen håndterer sådanne situationer
- Klassens elever
- Kontoret evt. besked om fri til besøg og andet
- Andre lærere eleven måtte have
- Tæt samarbejde med fritidshjem og klub

Pædagoger og lærere udvælger et sorgteam i teamet (på trinnet), disse superviserer og følger op. Vi opfordrer til, at vores psykologer og sundhedsplejersker inddrages i forløbet.

Hjemmet kontaktes for at tilrettelægge en koordineret indsats

- Hvad der skal gøres?
- Hvem der skal orienteres og hvordan?
- Hvilken rolle skolen skal tage på sig?

Følgende anbefales:

- Besøg i hjemmet eller telefonisk kontakt. Barnet/børnene skal informeres om, hvorledes situationen har været tacklet i klassen, om kammeraternes reaktioner. Dette gør det mindre kompliceret for barnet at vende tilbage i klassen.
- Deltage i begravelse – lærer, pædagog, forældre evt. klassekammerater.
- Ledelsen er indstillet på at vikardække hjemmebesøg og begravelse

Det første skridt for os som omsorgspersoner er, at kontakte familien, at fortælle dem at vi er opmærksomme på deres situation, på barnet og deres behov.

Med den tilbageblevne forælder og evt. med barnet, kan vi aftale, hvornår de forventer at vende tilbage til skolen. Hvordan de, og vi agter at håndtere situationen, samt hvad vi, i den nærmeste tid vil hjælpe børnene med.

Det giver os også lejlighed til at fortælle familien om den viden, vi har om børns sorg.

Vores omsorg handler om at bane vejen for børnene, med respekt for familiens integritet og ønsker.

Det er vigtigt, at børnene forstår/ føler, at vi er parate til at tage imod dem, når de vender tilbage til klassen. Vi skal debattere hvorledes familien ønsker klassekammerater og forældre informerede. Hvordan skal de øvrige forældre forholde sig til begravelse osv.

Anvisning på orientering af klassekammerater:

Det er en god idé, at sundhedsplejersken, skolespsykologen eller Marianne Vissing deltager i orienteringen af eleverne, da det er et stort ansvar, at stå med børnenes møde med sorg alene.

- Der tændes lys for den døde
- Åben dialog om døden, måske også årsag f.eks. kræft (fremhæv gerne eksempler, der beskriver evt. bedsteforældre der har overlevet cancer – så livsmødet holdes oppe).
- Parathed til at svare på børnenes spørgsmål - man har ikke i alle situationer tid til at forberede sig, derfor er det vigtigt at alle i personalegruppen på Christianshavns Skole har gennemlæst og diskuteret omsorgsplanen på et teammøde.
- Give klassekammeraterne lejlighed til, at udtrykke deres indsigt og medfølelse med det berørte barn gennem breve og tegninger.

På den måde får vi vist børnene og familien, at vi er opmærksomme på, hvor svært det må være for dem alle, og at vi har tænkt på dem.

Hvis børnene kan og vil, kan vi senere tage det op, når de er tilbage i klassen, og dermed skabe yderligere forståelse for deres situation.

Det er vigtigt, at børnene mærker, at der er plads til deres sorg.

Langsigtede mål for omsorgsarbejdet:

- Det er vigtigt, at børnene ikke møder en mur af tavshed, når de vender tilbage til deres skole, men til stadighed en bevidst, menneskelig og omsorgsfuld og målrettet indsats fra de voksnes side.
 - Det er vigtigt, at vælge et "sorgteam" omkring barnet med én primærperson.
 - Den valgte "primære" person indgår en aftale med barnet om løbene samtaler.
 - Teamet støtter op om disse samtaler og der frigives timer til sorgarbejdet.
 - I den akutte fase er kontoret/ledelsen indstillet på at yde vikardækning til disse samtaler.
 - Opgaven i den efterfølgende tid bliver at spørge til børnene ved forskellige lejligheder for at vise, at vi er klar over, at sorgen kan tage lang tid for dem og være svær at bære alene.
 - Det er vigtigt, at vi voksne internt kommunikerer, at vi husker at fortælle om særlige situationer vedrørende børnenes hverdag således, at informationer ikke går tabt. Gensidig information skole/hjem imellem er vigtig.
 - Det er vigtigt, at læse fagligt pædagogisk litteratur om børn, sorg, bearbejdning og håndtering. Det er vigtigt, at holde fast i, at vi er professionelle opdragere og omsorgspersoner og ikke terapeuter!
 - Arbejde objektivt tematisk med problematikken når børnene er rustede, kræftens bekæmpelse har udgivet fremragende materialer til forskellige klassetrin.
-
- Evt. besøg på gravsted sammen med klassen.

Når skolen mister en elev

Når en elev dør

Den der først får kendskab til dødsfaldet kontakter lærerteam og ledelse

Teamet vælger to primærpersoner til at håndtere den akutte fase
Ledelsen informerer de øvrige lærere og pædagoger.

Primære lærere: Afklaring med hjemmet.

Det øvrige team informerer parallelklasserne.

Klassen

To af klassens primærlærere er i klassen, når de første elever ankommer.

Lærerne vikardækkes, så de kan være sammen med klassen hele dagen.

Elevens plads kan være markeret på en speciel måde f.eks. med lys.

- Man taler meget grundigt om hvad der er sket. (Rygter skal manes i jorden).
- Man taler med eleverne om den døde elev ...
- Dagens længde tilpasses så der ikke er elever der skal hjem til et tomt hus. De store elever opfordres til at sidde på skolen, sammen med en lærer de kender godt, indtil de kan tage hjem til forældrene.
- Eleverne får et kort brev med hjem fra kontoret. Husk evt. oversættelse!
- Ring til/efter forældre.

KONTAKT TIL KLASSENS FORÆLDRE

- Forældrene informeres om dødsfaldet og begravelse.
Kontaktforældrene kan her være formidlere.

KONTAKT TIL PSYKOLOG

LEDELSEN: Information til medarbejdere kl.8.15 (ring evt. hjem til dem der møder senere)

Børns sorgreaktioner

Vi sørger, når vi mister nogen eller noget, der er vigtigt for os. Et barn, der har mistet en nær pårørende, skal ikke kun forholde sig til sit eget tab, men også til den efterlevende forælder - eller andre nære voksne, der også har lidt tab. Herudover skal barnet finde ord for de ofte kaotiske følelser, der tumler rundt i dets indre.

Der synes - hos voksne - at være en forventning om, at man kan se på børn, at de sørger. At børnene giver tydelige signaler på deres sindstilstand, eventuelt at de selv kommer og siger, hvordan de har det. Enkelte børn reagerer deres følelser udad på denne måde. Men flertallet af børn reagerer enten ved at blive indadvendte, eller ved at fortrænge tanker og følelser og forsøge at fortsætte som før tabet.

Problemer i skolen/institutionen varer ofte længere end lærerne og pædagogerne forventer. I forbindelse med en nær persons død, kan der gå både et og to år, før barnets kapacitet til igen at kunne orientere sig mod fremtiden kommer op på normalt niveau. Og atter er det vigtigt at slå fast, at barnet aldrig bliver helt færdig med at forholde sig til sit tab.

Børn går mere "til og fra" i deres sorg end voksne!!

Nogle af de almindeligste sorgreaktioner hos børn er:

- Angst herunder frygt for at være alene
- Stærke minder
- Søvnforstyrrelser, mareridt
- Tristhed, længsel og savn
- Vrede og opmærksomhedskrævende adfærd
- Skyld, selvbebrejdelse og skam
- Skolevanskeligheder
- Fysiske gener

Andre mulige sorgreaktioner

- Regressiv adfærd
- Social tilbagetrækning
- Fantasier
- Personlighedsforandringer
- Fremtidspessimisme
- Spekulationer over årsag og mening
- Vækst og modning

Teorier om krise og sorg.

Det kan være svært at definere sorg konkret, fordi der er tale om en følelsesmæssig tilstand, som kan variere fra person til person. Der eksisterer således ikke noget facit på et korrekt sorgforløb, lige så lidt som vi kan tale om, at der eksisterer rigtige og forkerte følelser. Men først og fremmest er sorgen kroppens egen lægende kraft eller proces, der gør, at vi kan adskille os fra det, vi har mistet, for at finde energi til det forandrede liv.

5 - 9 år

Børn i denne alder forstår gradvis, at døden er uigenkaldelig, det er ikke usædvanligt, at de forestiller sig døden som en person. De tænker intenst over, hvordan det mon er at være død. Børn blander ofte fantasi og virkelighed sammen. Hvis de ikke får lejlighed til at se deres døde far/mor, kan de tro, at den døde ser lige så uhyggelig ud som eksempelvis døde og dræbte i en voldsfilm.

10 - 11 år

Forholdet til døden begynder at minde om de voksnes. De forstår, at døden er uundgåelig. Børnene gør sig i den alder store spekulationer over, hvad der sker efter døden. Angsten for selv at dø er stor, og børnene har ofte vanskeligt ved at falde i søvn eller at sove.

12 - 13 år

Børnene er ofte i stand til at beherske eller fortrænge deres angst - modsat mindre børn. Det er ikke usædvanligt at børn i denne aldersgruppe siger, at de ikke er bange for døden. Børnene er meget påvirkede af, hvordan de voksne i deres nærhed taler om døden. Fornemmer børnene at døden og talen om den afdøde er tabu, holder de deres tanker for sig selv.

14 - 18 år

Børnene er i en fase af livet, hvor de frigør sig fra hjemmet. Det gør det ofte ekstra svært at bearbejde tabet og sorgen. Mange føler, at dødsfaldet forhindrer dem i at leve og more sig som andre unge. De får dårlig samvittighed og undertrykker deres behov. Reaktionen spænder fra at spille høj musik - til den totale fornægtelse af sorgen. Har der været mange konflikter mellem barnet og den døde, kan det fremkalde stærke minder, som giver en dybt følt skyldfølelse. Tanker om selvmord for at genforenes med den døde kan forekomme.

Sorgens fire faser

I bogen "Den nødvendige smerte" beskriver Marianne Davidsen Nielsen og Nini Leick et sorgforløb i fire faser for den sørgende.

1. Den første fase for den sørgende er at forholde sig til, at tabet er en realitet. Intellektuelt forstår man det, og er udmærket i stand til at fortælle andre om det mistede. Men derfra er der langt til en dybere erkendelse, at erkende at tabet er uigenkaldeligt.

Den sørgende vil ofte have behov for at fortælle detaljeret om omstændighederne omkring det mistede. Dette er en nødvendig proces for den sørgende for at kunne støtte sig selv i den følelsesmæssige erkendelsesproces.

Det er ikke ualmindeligt, at den sørgende i denne fase veksler mellem perioder, hvor virkeligheden benægtes, og andre perioder, hvor den er særdeles klar.

Mange mennesker i sorg har beskrevet, hvordan de i den første fase i perioder har haft det som i en ond drøm. Det eneste, de ønsker, er at vågne op og konstatere, at alt er som før.
2. Den anden fase er forbundet med et væld af følelser: vrede, bitterhed, skyld, skam, angst, forladthed, ensomhed, savn. At give sig hen i sorgens følelser er en vanskelig proces og kræver stor forståelse fra omgivelserne. Det er ikke ualmindeligt, at nogle mennesker behøver hjælp fra omgivelserne for at turde give sig hen i sorgen.

Opgaven omkring disse følelser er vigtig for det videre forløb, men det er langt fra let. Hvordan kan man f.eks. tillade sig at være vred på en, der er død?

Det er en hård og meget udmattende proces, der veksler mellem store følelsesudbrud og perioder med relativ ro.
3. Den tredje fase er at tilegne sig nye færdigheder.

I denne fase oplever mange, at betydningen af det mistede også kan have et socialt element; at omgivelserne reagerer

med tavshed - den sociale død - hvilket kan virke meget forstærkende på sorgen. Det er ikke blot ét tab at forholde sig til, der er mange, og det er en helt ny verden med nye skræmmende udfordringer, der venter forude.

4. I den fjerde fase vender man sig så at sige mod fremtiden. Der er sagt et endeligt farvel til det, man mistede, og man er parat til at reinvestere sin følelsesmæssige energi i nye forhold og på nye måder. Det er samtidig et farvel til mange håb og drømme om et sorgløst liv, hvor vores kære var udset til at spille en vigtig rolle, også fremover. Tankerne og følelserne skal langsomt slippe det, man har mistet, så man kan blive et helt menneske igen, med det mistede som et kært minde. Det skal understreges, at de fire faser heller ikke for voksne kan eller skal følges i en fortsat række. Det er helt almindeligt, at man går ud og ind af de enkelte faser og ind imellem må begynde helt forfra.

Spørgemetode til at tale med børn om sygdom og død

Mange sorgramte børn ændrer adfærd periodisk.

Det kan være svært for børn at sætte ord på, hvad der ligger til grund for, at de ændrer adfærd i forbindelse med et dødsfald eller alvorlig sygdom i hjemmet.

For at finde frem til, hvad den ændrede adfærd skyldes, kan du bruge en spørgemetode, der består af fem trin:

1. Beskriv for barnet, hvad du har bemærket: - *Jeg har lagt mærke til...*
2. Del dine opfattelser af, hvorfor du tror, det sker: - *Jeg tror det handler om...*
3. Anerkend barnets reaktion: - *Jeg kan godt forstå, du har det sådan...*
4. Spørg om, hvad barnet tænker, om det du siger: - *Hvad tænker du om de ting, jeg siger?*
5. Tal sammen om, hvad der kan hjælpe barnet: - *Hvad tror du kan hjælpe?*

Eksempler på sætninger, du kan bruge på hvert trin:

1. Beskriv for barnet, hvad du har bemærket

At beskrive hvad du ser, kan give barnet en følelse af at blive set. Du kan eksempelvis begynde med at sige:

- Jeg har lagt mærke til, at du er begyndt at bruge meget tid på at hjælpe til derhjemme, og ikke rigtig har tid til at lege med dine kammerater.

2. Del dine opfattelser af, hvorfor du tror det sker

Giv derefter dine bud på de forskellige grunde, du tænker, der kan være til, at barnet har ændret adfærd. På den måde giver du barnet nogle forskellige mulige grunde, som det kan afvise eller acceptere. Et mindre barn kan mangle sproglige færdigheder til selv at formulere, hvad der sker, men kan sagtens høre, hvad der lyder rigtigt, når du formulerer forskellige muligheder. Du kan f.eks. sige:

- Jeg tænker, at det måske handler om, at mor er syg, så du vil gerne være hjemme sammen med hende?

- Det kan også være fordi, at du tænker, at mor har brug for din hjælp, nu hvor far er død?

3. Anerkend barnets reaktion

For at give barnet en oplevelse af, at der er plads til at reagere på situationen, kan du forklare, at det er en almindelig reaktion, og at du godt kan forstå den.

- Jeg ved, at andre børn også får lyst til at hjælpe meget til derhjemme, når deres mor eller far bliver syg.

- Jeg kan godt forstå, at du gerne vil hjælpe til i den her tid, men der skal bare også være tid til at lege, som du plejer.

4. Spørg om, hvad barnet tænker

Hold øje med barnets reaktion på det, du siger. Du kan lade dig guide i samtalen af, hvordan barnet reagerer. Du kan f.eks. sige:

- Jeg lagde mærke til, at du reagerede, da jeg sagde, at det måske handler om, at du gerne vil være hjemme i nærheden af mor?

Du kan også spørge helt åbent:

- Hvorfor tænker du, at du bruger mere tid på at hjælpe til derhjemme og mindre tid på at lege?

5. Tal sammen om, hvad der kan hjælpe barnet

Hvis barnet er enig i din opfattelse, kan I sammen arbejde med at finde frem til, hvordan barnet kan få lyst til at lege og ikke er for ansvarligt. Du kan f.eks. starte med at sige:

- Har du nogen idéer til, hvad du kan hjælpe til med derhjemme, så der også er tid til at lege?

Hvis barnet kommer med idéer, får du mulighed for at vejlede, hvis han eller hun vil påtage sig et ansvar, der er for stort.

Materialer til sorgbearbejdning:

Sorgens ansigt

Undervisningsmateriale til voksne om den svære samtale med børn i sorg.

Materialet "Sorgens ansigt" består af en undervisningsbog, samt en dvd med klip fra en lang række samtaler Jes Dige har haft med børn i sorg.

Undervisningsbogen og dvd'en giver tilsammen vigtige redskaber til, hvordan man, som ansvarlig voksen, kan håndtere den svære, men nødvendige samtale i hverdagen med børn i sorg.

Materialer på: <https://www.cancer.dk/omsorg/materialer-og-film/undervisningsmaterialer:>

Når hjertet gør ondt

Hæftet er et idékatalog om børns følelser, tab, sorg og forhold til døden - beregnet på de yngste skoleklasser. Materialet kan også anvendes som inspiration, hvis man som underviser møder en elev, der bærer på en stor sorg.

Når bånd brister (3. - 5. klasse)

Et praksisorienteret undervisningsmateriale, der sætter fokus på emnerne: "Livets cyklus", "følelser", "at miste", "sorg", "døden", "begravelse og tro" og "tag vare på hinanden". Materialet kan bruges, hvis man i undervisningen ønsker at arbejde bredt med disse emner. Materialet kan også anvendes som inspiration, hvis man som underviser møder en elev, der bærer på en stor sorg.

Når nogen man elsker dør (6. - 8. klasse)

Et undervisningsmateriale, der er bygget op omkring emnerne: "Livets cyklus", "følelser", "at miste", "sorg", "døden", "begravelse og tro" og "tag vare på hinanden". Materialet kan bruges som inspiration til at integrere emnerne i undervisningen. Materialet kan også anvendes som inspiration, hvis man som underviser møder en elev, der bærer på en stor sorg.

På [www. cancer.dk](http://www.cancer.dk) findes der et bredt udvalg af litteratur om sorg. Ligeledes kan der hentes inspiration til undervisningsmaterialer til forskellige alderstrin.

Aktuelle telefonnumre:

OmSorg tilbyder telefonisk rådgivning til skoler og daginstitutioner, der står i en akut situation med et barn, der har en alvorligt syg forælder eller søskende eller har mistet en nærtstående. I særlige tilfælde kan OmSorg hjælpe med at facilitere en snak mellem familien og skole eller daginstitution.

Kontakt venligst:

Per Bøge, e-mail: phb@cancer.dk, tlf. **3525 7532** eller Jes Dige, e-mail: jd@cancer.dk, tlf. **2012 2209**.

<https://www.cancer.dk/omsorg/om-omsorg/radgivning-og-vejledning/>

Kræftlinien telefonrådgivning: Tlf. **80 30 10 30**

åbningstider:

Hverdage 9-21

Lørdag-søndag 12-17

Børns vilkår

ForældreTelefonen på **35 55 55 57**

Åbningstider

Mandag, torsdag og fredag fra kl. 11.00 – 17.00

Tirsdag, onsdag og søndag fra kl. 15.00 – 21.00

Børnetelefonen på **116 111** og via www.bornetelefonen.dk

Marianne Vissing (leder med indsigt i børns sorg) 22 43 33 90

Sorggrupper

Børn, unge og sorg

Gruppeterapi og individuel terapi til børn og unge, hvis forældre eller søskende er alvorligt syge eller døde.

Børn, Unge & Sorgs psykologer tilbyder gratis individuel terapi eller gruppeterapi til børn og unge under 28 år, hvis forældre eller søskende

er alvorligt syge eller døde. Grupperne er opdelt efter alder og situation.

Læs mere på www.bornungesorg.dk

Kontakt Børn, Unge & Sorg på tlf. **70 266 766** eller mail:

info@bornungesorg.dk

I en sorggruppe får børn mulighed for at dele deres oplevelse med jævnaldrende, der også har oplevet at miste eller har en pårørende, som er alvorligt syg.